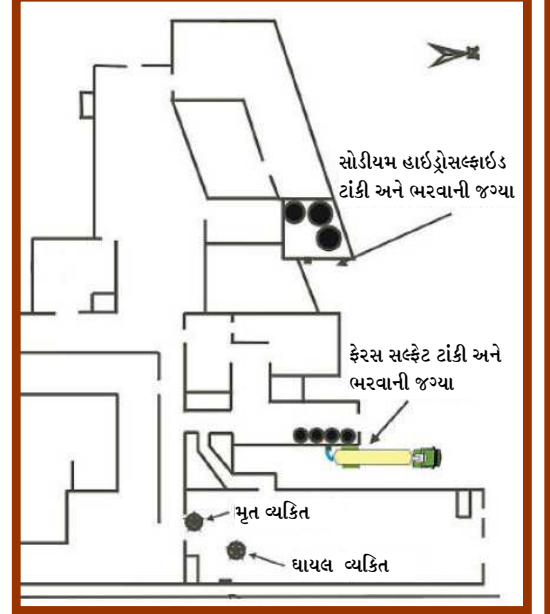

સંગ્રહ ટાંકીમાં ખોટા રસાયણને ખાલી કરતાં થયેલો પ્રાણઘાતક અકસ્માત ! માર્ચ - ૨૦૦૯

સોડીયમ હાઈડ્રોસલ્ફાઈડ સોલ્યુશન ભરેલી ટ્રક ફેક્ટરીમાં લગભગ સવારે ૩.૩૦ આવી અને તેને ડાયગ્રામમાં બતાવ્યા મુજબ ઉપરના મધ્યભાગના વિસ્તારની સંગ્રહ ટાંકીમાં ખાલી કરવાનું હતું જે જમણીબાજુનાં ડાયગ્રામમાં બતાવ્યું છે. ટ્રક ડ્રાઈવર આ પ્લાન્ટમાં આ પહેલાં આવેલો ન હતો તેથી તેણે સુપરવાઈઝરને મદદ કરવા માટે જણાવ્યું. શીફ્ટ સુપરવાઈઝરને એવી માહિતી હતી કે રસાયણનું ટેંકર આવવાનું છે તેથી તેણે એવું માન્યું કે આ રસાયણ ફેરસ સલ્ફેટ છે, કારણકે આ એક જ રસાયણ તેની શીફ્ટ દરમિયાન આવ્યું હતું. તેણે ડ્રાઈવરને ફેરસ સલ્ફેટ ખાલી કરવાના વિસ્તારમાં મોકલ્યો, ડાયગ્રામમાં તે જગ્યાએ ટ્રક દર્શાવી છે. શીફ્ટ સુપરવાઈઝરે ટ્રકમાં રહેલા રસાયણની ઓળખ કે ચકાસણી કરી નહી, ટ્રાન્સપોર્ટના કાગળીયામાં તેની ઓળખ સોડીયમ હાઈડ્રોસલ્ફાઈડ ની જ હતી. સુપરવાઈઝરે ટ્રાન્સપોર્ટના કાગળીયા વાંચ્યા વગર તેમાં સહી કરી દીધી અને તે એ જગ્યા છોડી ને ગયો. પ્લાન્ટનો કોઈ કામદાર પણ રસાયણ ખાલી કરવાની જગ્યાએ હાજર ન હતો.

ટ્રક ડ્રાઈવરે તેની ટ્રકને પાઈપ સાથે લગાવી દીધી જે ફેરસ સલ્ફેટ સંગ્રહ ટાંકી સાથે જોડાયેલી હતી જે ચિત્રમાં દર્શાવેલ છે. તેણે સોડીયમ હાઈડ્રોસલ્ફાઈડ સોલ્યુશનને ફેરસ સલ્ફેટ ની ટાંકી માં ખાલી કરવાનું ચાલુ કર્યું. દુભાગ્યે સોડીયમ હાઈડ્રોસલ્ફાઈડ અને ફેરસ સલ્ફેટ વચ્ચે પ્રક્રિયા થવાથી ખુબજ ઝેરી હાઈડ્રોજન સલ્ફાઈડ ગેસ ઉત્પન્ન થયો. ટ્રક ખાલી કરવાના થોડા સમય પછી એક પ્લાન્ટનાં કામદારને ભોંયતળીયામાં ખુબ તીવ્ર વાસ આવી અને તે બેભાન થઈ ગયો. થોડીવાર પછી તેને ભાન આવ્યું અને તે તરત જ બહાર આવી ગયો જ્યાં તેને બીજા કામદારોએ મદદ કરી અને તેમણે કટોકટી પ્રતિક્રિયા માટે તાલીમ પામેલા કામદારો ને બોલાવ્યા. તેમને મકાનની અંદર ટ્રક ડ્રાઈવર બેભાન અવસ્થામાં મળ્યો અને જેને તરત જ મૃત જાહેર કરવો પડ્યો. ડ્રાઈવર હાઈડ્રોજન સલ્ફાઈડ ગેસ ની અસરને કારણે મૃત્યુ પામ્યો હતો.

તમે શું કરી શકો ?

- રસાયણને કોઈપણ વેસેલમાં ભરતા પહેલાં તેની ઓળખ કરી લીધી છે તેની હંમેશા ખાત્રી કરો. પદાર્થ ની ઓળખની ચકાસણી કરો તેને ફરી થી ચકાસો અને રસાયણને ભરવાનું ચાલું કરતા પહેલા ફરીથી તેની ચકાસણી કરો.
- બધાં લેબેલો, વાહનો ઉપરની રસાયણની ઓળખાણ આપતા બોર્ડ કે વાહનો સાથે આવેલાં કાગળીયા ની સાવચેતી પુર્વક ચકાસણી કર્યા વગર ક્યારેય એવું ન ધારી લેતાં કે તમારી કંપનીમાં ટ્રકમાં, રેલવે વેગનમાં, ડ્રમમાં આવેલું કે રો મટીરીયલનું કોઈપણ કંટેનરમાં આવેલાં મટીરીયલ વિશે તમને ખબર છે.
- તમારાં પ્લાન્ટની પદાર્થને ઓળખવાની પદ્ધતિનું પાલન કરો જેમાં વાહનના કાગળીયાની ચકાસણી, પૃથકકરણનાં પત્રો, અથવા આવેલ પદાર્થનો નમુનો લેવો કે ટેસ્ટીંગ કરવું સામેલ હોઈ શકે. ખાત્રી કરો કે પદાર્થ ખાલી કરવાવાળા બધાં જ કામદારો તાલીમ પામેલા અને ખાલી કરવાની પદ્ધતિના જાણકાર છે. જો પદાર્થ ખાલી કરવાની પદ્ધતિ તમારા પ્લાન્ટમાં ઉપલબ્ધ ન હોય તો આ ઉણપ વિશે તમારા સુપરવાઈઝરનું ધ્યાન દોરો.
- યાદ રાખો કે અકસ્માતે ભેગવેલા વિસંવાદી રસાયણનું પરીણામ ખુબ ગંભીર હોઈ શકે – જેમાં સંભવિત ઘડાકો અથવા ખુબ ઝેરી પદાર્થનું ઉત્પન્ન થવું સામેલ છે.
- તમારા કારખાનામાં સંગ્રહ કરતાં રસાયણો વચ્ચે પ્રક્રિયાથી સંભવિત જાખમો વિશે અવગત રહો. ખાસ જાતનાં જોડાણો અને પદાર્થ ખાલી કરવા માટેનાં જોડાણો વાપરવા માટે વિચારો જેનાથી પદાર્થ ખાલી કરવામાં થતી ભુલો થવી ઘણી અઘરી બને અથવા જે ભુલો કરતાં અટકાવે.
- પદાર્થ ખાલી કરવામાટે વપરાતાં બધાં પાઈપો અને જોડાણો તેમજ બધી જ સંગ્રહ ટાંકી ઓ ને સ્પષ્ટ રીતે માર્કીંગ કરેલ છે તેની ખાત્રી કરો.

વેસેલમાં તમે જે રસાયણ રેડવાના છો તે સાચું જ રસાયણ છે તે ખાત્રી કર્યા સિવાય તેને ભરશો નહી !